

Ropade senn: kom Greta lella du,
minn minn,
ja dinn,
så lägge dänne leken varar.

Västergötland; Nordlander, Sv. barnvisor nr 193. A. — Nordl. nr 193. C—F fra Östergötland, Norra Tjust (Kalm, len), Västmanland og Dalarna.

14.

Bro bro brea,
stolta runea,
säks styver kavlen,
kavla in, kavla ut,
tjärsarens dotter i lunden.
Frid vill jag hålla,
frid vill jag tigga;
dän som äfter kommer,
han skall under broen ligga.
Säj, säj min sista
ikke vad du mista,
ikke slupper jag dig fram,
förr du säger din tjärastes namn.

Allgutsrums saga, Öland, ved deccent J. A. LUSCHLT, Uppsala.

15.

Hos øvenskerne ved den russiske kyst hedder legen »djevlespil», fänspöon. To af de største bland de legende, »gufär» eller »Gésfär» (Jesus fader) og »djevlelen», holder en snor, som de svinger rundt og under hvilken de øvrige må løbe igennem. Imens råber de to, der svinger med snoren:

Bröan ska bigs,
vil du te gúfär (Gésfär)
helder te fän?

Når hver er tre gange løben igennem, må han stille sig hos en af de to, men ved ikke, om han er kommen til gud eller fanden. Når alle har fået plads, tager »fän» snoren og prygler sine dermed.

Russvärn, Eiböfolke II: 112, 302—3.

Danmark.

A.

16.

To af børnene stiller sig ligeoverfor hinanden og tager hinandens hænder. De aftaler indbyrdes, hvem af dem der skal være »sol» og hvem der skal være »måne». De andre børn stiller sig i en række og går en for en bukkende sig under armene på »sol» og »måne». Disse synger imens:

Sol og måne går verden omkring,
kejsarens datter, den lange kvind,
går på gaden og svanser.
Bror, bror brille!
klokken ringer elleve,
kejseren står på sit høje slot,
så hvidt som et kridt,
så sort som et kul.
Fare, fare krigsmand,
døden skal du lide,
den, som kommer allersidst,
skal i den sorte gryde.

Når det sidste synges, må sol og måne passe på at snappe en af rækken og holde ham tilbage i »den sorte gryde», som er åbningen mellem deres arme. Den fangne adspørges, om han vil være »sol» eller »måne»; han svarer hviskende og stilles dernæst bagved »solens» eller »månen», hvilken af dem han nu har valgt. Legen fortsættes med samme vers, indtil alle i rækken er komne i den sorte gryde og har taget parti for »sol» eller »måne». Så siger »solen»: »Kom, alle mine sole!» og »månen»: »Kom, alle mine måner!» Og nu står slaget mellem »sol» og »måne» på den måde, at enhver af dem med alle sine drabanter tager ved en stok og rykkes om den, så længe til en af parterne må give slip.

Grundtvig, Gl. d. Minder II, 143: 4, fra Fyen.

17.

Brue, brue brønde, klokken ringer efter,
(el. bryllupsklokken ringer).

Kejseren bor på det høje hvide slot,
så hvidt som et kridt, så sort som et kul o. s. v.

Grundtvigs saml., Kbhvn.

18.

Brom brom brølle,
klokken ringer elleve.
Kejserens datter er en langbenet mæ,er,
hun sidder på slottet
så hvid som et kridt,
og så sort som et kul.
Fare, fare krigsmand,
døden skal du lide,
og hvem der kommer allersidst,
skal i den sorte gryde.

Moen; Skattegrav. IV, 89: ss.

19.

Ringe, ringe bjæller,
klokken ringer elleve,
Kejseren står på det høje slot,
liså hvidt som kridt,
liså sort som kul.
Fare, fare krigsmand,
døden skal du lide.
Den, der kommer allersidst,
skal i den sorte gryde.

Således synges af hele flokken, som går rundt om to, sol og måne, der holder hinanden i begge hænder. Den forreste i kredsen stanser så og siger: »Luk op for kongens folk!» — »For hvis folk?» — »Kongens folk i England!» — »Hvor højt?»

»I tippere tappere tusend gallop,
til lævted luk op!»
Den sidste fanges som sædvanlig og må vælge.

Sønder herred ved Grenå; Skattegrav. IV, 110: 38.

20.

Bro bro brille,
klokken ringer elleve,
kongen med sin langbened' tæs,
(el. kongens datter den højbened' tæs)
så hvidt som et kridt o. s. v.

Formanden stanser og siger:

»Luk op for kongen og hans mænd!»

— »Hvad for en konge?» — »Kongen af Engelland!» — »Hvor højt?» — »Tibelltop i tusind galop!»

Grundtvigs saml., Grenå egn.

21.

Brow brow brølle,
klokken den er ølle,
kejserens datter, den langbjønnet mæ,er,
så svot som kul,
så hvidt som kridt;
ære være krigsmand,
døden skal du lide,
den som kommer allersidst
skal i den sorte gryde;
luk op for kongens folk i Engelland
højt op i Tippeland.

Linde ved Randers.

22.

Bro bro brille
klokken ringer elleve,
kejserens datter, den langbenede Mette,

så hvidt som et kridt,
 så sort som et kul;
 fare fare krigsmand,
 døden skal du lide,
 hvem der kommer allersidst
 skal puttes i den sorte gryde.

Så siges: »Luk op for kongens karler!» — »Hvadfor kongens karler?» — »Kongens karler af Engelland, højt op i toppen!»
 Sejers (n. f. Sjælland).

23. Håj æ brow åp!

Der synges: Bro bro brille,
 kejseren står på det høje slot o. s. v.

Så går føreren hen till de to, der holder broen op og siger:
 »Er æ brow stærk?»

»Ja!»

»Må vi kom over æ brow?»

»Ja, men hva ser I få kål?»

»Vi æ koggens bæst kål, men døy sist æ æn rakker,
 ham må I tøj!»

Den sidste tages og der vælges mellem sol eller måne,
 æble eller pære eller lign.

Darum (Jylland).

24.

Bro bro brede
 hvor skal man lede?
 Kajserens datter den lange grå mø,
 så hvidt som ett kridt,
 så sort som et kul;
 og hvem der kommer allersidst
 ska i døy svorta grydan.

Der spørges om »sort» el. »hvidt», og så rykkes tilsidst
 over en streg.

Bornholm.

¹⁾ Er broen stærk.

25.

Broo broo brellø,
 æ klåk den regger ælle;
 å lokar åp æ dør å læj,
 så vel vi døer ægømel drøj,
 å vien dø komer ollasist
 skal i den sorte grye.

Åbenrå (Sønderjylland).

26.

»Luk op for kongens folk af England!»

»Er det en polak?»

»Der kommer en gråhovedet en (el. sort-, hvid- o. s. v.)
 bag efter. Vil I ha ham, kan I ta ham; og vil I ikke, kan I
 lade være.»

Så fanges den sidste, må vælge mellem sol og måne. Når
 de alle er fangne, skal sol og måne »strækkes om æ flæsk». På
 jorden lægges en kjæp eller der skræbes en rende: det er
 da flæsket, og så rykkes de derover. Så snart en er kommen
 over, må han høre til det parti, der har trukket ham over.
 Således redblives, til alle er trukket over til et af partierne.

Horsens (Jylland); Skattegrav. V, 173: 58.

27. Holde op for kongens krigsfolk.

Samtalen føres:

»Hold op for kongens krigsfolk!»

»Hvis folk?»

»Kongens egne folk af Danmark!»

»Fare, fare krigsmand!

døden skal du lide,

den, som bliver den sidste mand,

skal i den sorte gryde.»

Adsløv, Skanderborg ogu (Jylland); Skattegrav, IV, 141: 38.

B.

28.

Sol og måne danner port, børneflokken går rundt om porten
og synger:

Hvyr far ywl, da vi røj hærom,
da wa dær fre i koggens lag;
fre vil vi ha o fre vel vi gi,
luk porten op den høje!

Torsted (Vestjylland).

I Nes (Vestjylland) intodetfor sidste linie:

luk porten op og tag den bagest af vor flok!

I Ulvborg herred (Vestjylland):

om vi så ska ri lig i y i koggens swåt på!
(eller: om vi så ska ri lig i y i koggens kalgry?)

Så spørger de to, som danner porten, den forreste: »Hvem er du?» — Svarer han f. eks.: »en tyv», kommer han ikke gennem porten. Rækken går atter rundt, indtil der svares: »kongens tjener» el. »kongens». Så går de igennem, den sidste af rækken fanges, og tilsidst rykkes de med »solen» og »månen», hver i spidsen for sit parti, over en agerfare, en streg på vejen.

Grundtvigs saml., vestjysk.

C.

29.

Bro bro brede,
hvad skal man lede?
Stolper og nagler og alle gode rede.
Kalder ind, kalder ud,
kalder kejserens datter!
Ifjor kom hun her forbi,
i år kommer hun igen.
Lægge bro over sunden,
far igennem lunden!

Faren, faren frismand,
hvad skal han lide?
Den, der efter kommer,
skal på hødet i den sorte gryde.
Åkirkeby (Bornholm); Skattegrav. V, 174: as.

30.

Lægge, lægge bro bro brede,
stolper og nagler og al ting tilrede;
kalder ud, kalder ind,
kalder kejserens datter!
Hun er favr, hun er fin,
hun er hvid under lin.
Ifjor rejste vi bort,
i år kommer vi igen;
fred vil vi ha og fred vil vi nyde;
hvem der kommer sidst,
skal i den sorte gryde syde.
Falster; Skattegrav. IV, 84: as.

31.

»Brow brow brelle,
klækø dæg ær ølle;
kejserens datter,
dæn læggjenøt mær,
så hwi som et kri,
så swot som et kwol.
Ifjōwe drow vi hōjar om,
i oo gō vi lisadan;
lok āp fā koggens krisfålk!»
»Hwes krisfålk?»
»Koggens ow Engelland!»
»Prægg!»
»Di lego i wo jæn træskøhæl!»
»Mā vi ta dæg bagost, om vi ka?»
»Ja, væsg!»
Grundtvigs saml., Lisbjerg Terp, Århus (Østjylland).

32. Go igæmel koggens poot.

Brøj brøj brojgom,
 stålpen ær i støten,
 hwes søn ær I?
 Vi ær koggens falk ow Æggollay,
 ifjowa drow vi hærom,
 i os gør vi ligeså.
 Haloyden åp, haloyden åp,
 dæg sywanda siste may skal i den sorte gryde.
 Silkeberg (Midtjylland); fra C. K. SØRENSEN THOMASJÆR.

33.

Bror bror brede,
 storken ligger i rede,
 hvems fiskemænd er vi? —
 Vi er kongens fiskemænd;
 ifjor drog vi herfra,
 iår gør vi ligeså;
 luk op, luk op, luk gange,
 den sidste vil vi fange.

S. Bjært sogn ved Kolding (Østjylland).

34.

Brow brow brille,
 storken allerede,
 vi, vi krigsmænd
 af Engelland;
 i år drog vi herigennem,
 i fjor gjorde vi ligeså,
 kejserens datter den langbenede mær,
 så sort som et kul,
 så hvid som et kridt,

fa'r fa'r krigsmand,
 døden skal du lide,
 hvem der kommer allersidst
 skal i den sorte gryde.
 Grundtvigs saml.; Bjerre herred (Østjylland).

35.

Bro bro brille,
 klokken ringer elleve,
 kejserens datter står højt på brøt,
 så hvidt som kridt, så sort som kul;
 fare, fare krigsmand,
 i døden skal du ligge,
 og hvem der kommer allersidst
 skal i den sorte gryde.
 Nyde, syde, til Engelland,
 til Bengelland;
 ifjor drog vi herom,
 iår gør vi ligesådan,
 luk op for kongens krigsfolk!
 Grundtvigs saml.; Skanderborg (Midtjylland).

36.

Lægge lægge lege, bro brille,
 hvad koster ro, ro ville?
 stenbaggstavle
 aldrig (el. alle) gå til navle,
 faldering, faldera (el. -rej)
 (kom el.) falder kejserens by,
 ifjor gik den frem,
 iår gør den ny (el. igen),
 hvem der kommer sidst
 skal i den sorte gryde.
 Grundtvigs saml.; Marstal Landsogn, Æro.

D.

37.

Vi kører igennem kongens port,
for marken er så grøn,
ifjor kom vi derfra,
iår gør vi ligeså,
og lad nu kongens port op,
og lad os kjør' igennem!

Lidt grønt, hvormed børnene pynter sig, er en forhøjet skønhed ved legen; de løber (kører) igennem porten under overstående vers.

Grundtvigs saml.; Mors (Nordvestjylland).

38.

Håje håje højt åp,
kyr igæmel koggens puwot
mæ såmanø smofålk!

Så spørges: »Hur ær I frø?» Svarer rækken så f. eks. »frø Tysklø» el. lign., kommer de ikke igennem og må ride om igen, indtil der svares f. eks. »frø Tiste»: så får de lov at gå igennem, og legen går som sædvanlig.

Thy (Nordvestjylland).

39.

I Vensyssel er spørgsmålet:
Ska wi *ejfs* te å go *ijæmel* Hambåre post?

E.

40.

Legen kaldes i Rønslunde ved Nørre Snede (Vrads herred nordvest for Vejle): »at trække igennem Rødeskoven». Rækken spørger: »Må a ott be om o kom igæmel æ rø skåw!»

»Af hvis folk er du?»

Svares: »Kongen af Danmarks!» kommer de igennem. Gives andet svar, må de ndenom påny. Ellers alt som sædvanlig. Skattegrav. IV, 47: 58.

41.

Kongens kål gør igæmel æ skåw,
liså hvid som sne,
liså swot som kål,
ære være krigsmand,
døden mo do lide,
den, som kommer allersidst,
skal pottes i den suet gryd.

Grundtvigs saml.; Fredericia (Østjylland).

F.

42.

Brågen, brågen brøø,
stawn ær i støø,
lok no åp få bårgelej,
dær vel vi igæmel dræj,
dæj bagast må I tæj!

Grundtvigs saml.; Darum, Ribe herred (Jylland).

43.

Brå å brå å brøde,
stower å æ støde,
lukker op for væsten,
lukker op for jøsten,
lukker op for børgelej,
dær vel vi ægommel dræj,
den si'st må do tæj.

Grundtvigs saml.; Åbenrå amt (Sønderjylland).

44.

Bro, bro bryde,
stower å æ styde,
måen kommer Råle
mæ tolv tønder kåle,
lukker op for vesten
å østen

æ bårgeleij;
dær må vi igemmel drøj,
dæn sist må I trøj.

Ris sogn, Sønderjyll.; ved pastor F. L. GRUNDTVIG (nu i Amerika).

45.

Brå å brå å bryde
stawer öwer styde,
morgen kommer årle
mæ 12 tynder kärle,
lukker op før borgens lej,
der vil vi søgemøl drøj.

Grundtvigs saml.; Åbenrå amt (Sønderjylland).

46.

Brow brow breda,
stow stow steds,
i morgen kommer oløn
med ti tønder korn;
den første skal igæmøl gå,
den sidste skal vi passe på.

Der vælges mellem sol og måne. Tilsidst udvælger de to «konger», der holder broen op, hver en mand, som rykkes over en skure i sandet. Den konge, hvis mand vinder, sender atter en af sine folk ud at rykkes med en af modpartens. De, der taber, kommer altid på sejrherrens parti. Når den ene konge har taht alle sine folk, skal tilsidst han og den sejrende konge rykkes. Taber han også der, hører han sejrherren til; vinder han, beholder han sit land, men har mistet sit folk.

Lindknud sogn, Malt herred (Jylland).

47.

Brom brom breda,
får a]ø sine reda;
öwæfjor røj a hærom,
ior riar a dærom.
Godaw may, or æ brow fast?

Plougstrup, Jærvad sogn, Gjording herred (Jylland).

G.

48.

Fep, fep, forhål,
gassi, goshål,
ifjowa drow vi her igjemmel,
i or gör vi ligedan.

Grundtvigs saml.; Bjerre herred (Jylland).

H.

49. GÅ IGENNEM SKIMMELLÅGE.

Porten, som dannedes, kaldes «skimmellåge». En løb hen til lågen og spurgte, om vi kunde komme igennem. — «Hvad vi var for folk?» — Den forreste svarede så: svenskere, russere, franskmænd el. hvad han kunde finde på, indtil vi fik lov til at gå igennem. Hver, der gik under broen, fik et slag i takt efter remsen:

Ekkede pikkede barrevold knold told!

Den sidste af rækken blev fanget og spurgt, hvem han helst vilde høre til: kejseren af Rusland el. kongen af Sverrig, el. hvad han helst vilde høre: krænsekage el. æblekage f. eks. Tilsidst rykkedes begge parter.

Det sidste ord af remsen: told, der blev råbt højt, når den sidste blev fanget, kunde jo mulig forstås således, at han betuldes i told for at de andre måtte komme over broen.

Syd-Samsø.

50.

Sol å mån,
lys å stjænn,
trerre gang frit ægæmmel.

Okshol på Als, ved pastor GNEUDTVID.

51.

Sol å mån
skin å æ kræn,
byg et hus a høwlsþân!

Derefter spørges:

Hvad vil du se, sol eller måne?

Åstrup v. Haderslev (Sønderjylland); Skattegrav. IV, 83: 88.

52.

A røger royanom
få lja-Nes i Narom (også: Darom)
mæ mi hug, mæ mi kat!
Godaw may! Ær æ brow stærk i daw?

Darom, Ribe herred (Jylland).

53.

Jeg drog mig over den salte sø,
og gennem de mørke skove,
det gjorde jeg for allerkæresten min,
mens de andre ligger og sove.
Tag dig en ven og hold ham tro;
en ven, som er over dem alle,
han monne mit hjærte gefalde;
han stiger jo aldrig så højt op i træ,
han monne til jorden falde,
han klapper, han klapper en stænte;
han lever, han lever, han er ikke død,
i aftes åd han syv fad grød.

Børnene danser i kreds om en i midten. Ved ordene: »tag dig en ven», giver denne hånden til en i kredsen, disse to holder nu hænderne i vejret og danner en port, som hele kredsen må gå igennem. Sangen fortsættes, og ved det sidste ord: grød, falder hænderne ned; den som skulde været igennem, men blev fangen, skal næste gang stå i midten.

Grundtvigs saml.

54.

»Må jeg låne fruens søld?»

»Hvad vil du sølde?»

»Guld og sølv.»

»Hvad vil du bage?» (bage)

»Struins kage! (s: Strynæs kage)

Lægge legge leje bro brejle

dikke dikke dejle

stik i rend, hvem der er bageste!

Grundtvigs saml.; Marstal Lands, Æro.

